

1,

„[A] sok megcáfolt gondolat közül egyedül csak egy maradt megdöntetlenül, az, hogy jobban kell óvakodnunk megtenni az igazságtalanságot, mint elszenvedni, és hogy mindenekelőtt arra kell törekednünk, magánemberként is és a közéletben is, hogy jó emberek legyünk, arra kevésbé, hogy annak látszunk. Ha pedig valami rosszat követ el valaki, meg kell büntetni, mert a legfőbb jó az, ha az ember igazságos, a második jó pedig, ha az ember megbűnhődik az elkövetett igazságtalanságért és igazságos lesz. [...] Ha igazán jó ember vagy és az erényt gyakorlod, nem lesz semmi bajod. Később, ha te is meg én is eleget gyakoroltuk az erényt, akkor majd, ha alkalmasnak látjuk, nem bánom, forduljunk a politikához.” (Platón: *Gorgiasz*, Budapest: Atlantisz, 1998, 148. o.)

Van valami igazság abban, amit Platón Szókratésze mond? Vajon milyen etikai állásponttal szemben viszi diadalra ezt az elgondolást?

2,

„Milyen igazságtalan is lenne, ha nemcsak azért kaptuk volna a szabad akaratot, hogy helyesen éljünk, hanem hogy vétkezzünk is. Hogyan is lehetne igazságosan büntetni, ha az akaratot arra használnánk, amire kaptuk? [...] S hogy lehetne igazságosságnak nevezni a bűnök megbüntetését és a jótettek jutalmazását, ha az ember nem rendelkezne szabad akaráttal? Mert azt, amit nem akarattal teszünk, sem bűnnek, sem jó cselekedetnek nem lehet nevezni.” (Szent Ágoston: *A szabad akaratról*, Budapest: Európa, 1989, 104. o.)

Hogyan látja Ön az akarat szabadságának szerepét az igazságos megítélésben? Fenntartható ma még ez az elgondolás a szabad akaratról?

3,

„A jelenvalólét [*Dasein*] olyan létező, amely nem egyszerűen csak előfordul a többi létező között. Ontikusan kitüntetett, minthogy létében önnön létére megy ki a játék. [...] a jelenvalólét valamilyen módon és valamennyire kifejezetten megéri magát létében. [...] létével és léte által ez utóbbi feltárul előtte. *A létmegértés a jelenvalólét egyik létmeghatározottsága.* A jelenvalólét ontikus kitüntetettsége abban rejlik, hogy ontológiai értelemben *van*.” (M. Heidegger: *Lét és idő*, Budapest: Osiris, 2001, 28-29.)

Mit nevez Heidegger „jelenvalólét”-nek, s milyen szerepet szán neki a fundamentálonológia kidolgozásában?

4,

„Minden tudomány [...] ismeretek, azaz igaz, tapasztalati tételek rendszere; és az ismeretek rendszere nem más, mint a tudományok összessége, a mindennapi élet kijelentéseit is beleértve; ezen kívül nem létezik még valamiféle olyan terület, amely a ’filozófiai’ igazságoké lenne, a filozófia nem tételek rendszere, a filozófia nem tudomány. [...] A tudományban a kijelentések igazságáról van szó, a filozófiában pedig arról, hogy tulajdonképpen mit is *jelentenek* a kijelentések. [...] az értelemadás filozófiai tevékenysége ezért minden tudományos megismerés alfája és omegája.” (M. Schlick: „A filozófia fordulata”, in: Altrichter Ferenc (szerk.): *A Bécsi Kör filozófiája*, Budapest: Gondolat, 1972, 56. o.)

Hogyan látja: tudomány a filozófia? Ha igen, milyen tudományokkal vannak közös jegyei, ha nem, egyetért-e Schlickkel a megokolásban?